

le gola potrata. Naši živinorejci se čudijo, ako jim človek pove, da stoji dobra švicka krava 300 in tudi več goldinarjev, ter ne morejo razumiti, od kod toliko viša cena tej govedi. Vidiš, ljubi živinorejec, Švicar poskrbi svoji govedi vse ono, česar živinska narava zahteva, zato pa vzredi goved, ki je toliko več vredna nego naša, zlasti je pa prepričan, da je sol živini ravno tako potrebna kakor človeku.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 133. Lansko leto sem bil naročil tukajšnjemu posestniku rž z imenom „Riesen-Sommer-Staudenkorn“, ki je zelo lepo vzrasla in obrodila, le megla jo je ubila, kakor tukaj pravijo, t. j. zrnje je ostalo drobno. Letos je posestnik vsejal pridelano seme, a rast je slaba, ima večinoma kratke in po nekoliko uže suhe bilke, kakor vidite iz pridejane rastline. Rž je bila sejana 28. februarja v precej ilovnato zemljo precej ob bregu. Kaj je vzrok glivam po listih in plesnobi ob koreninah? (J. G. v Jurš. na Štajarskem.)

Odgovor: Bolezen, za katero je ta rž uže lansko leto hirali in ki jo še bolj letos zatira, je rja, katero povzročujeta glivi „puccinia graminis“ in „rubigo vera“. — Rja kaj pogostokrat pritisne ter je zelo škodljiva, kajti če močno nastopa, lahko ves pridelek uniči. Deževno vreme in velika vlaga jo pospešujeta. Da jo zatremo, moramo vse, kar je glivastega, požgati. Sicer pa nekatere vrste rži in pšenice močnejše boleajo za to boleznijo nego druge. Plesnoba na koreninah poslane rastline ni nič posebnega, ampak nasledek umiranja rastline, ki ob enem kaže, da je njiva vlažna in zemlja malo zračna. Drenaža in skrbno obdelovanje njive v takem slučaju tudi veliko vzmoreda.

Vprašanje 134. Uže več let opazujem na trsnem lesu zalego, kakeršno vidite na priloženem kosu. Preiskavši jo po zimi, našel sem v njej rjavo tekočino, meseca februarja so se pa izglele trtni uši podobne živalce. Trte s tako zalego hirajo hitro, postanejo blede ter se peto leto uže posuše. Ali ni to zalega trtne uši? (J. P. L. Vipavec.)

Odgovor: To ni zalega trtni uši, ampak to kar je na nam poslanem kosu trtnega lesa videti, so posušene samice trsnega kaparja, pod katerim se nahajajo jajca. Kaparjev na trti je tri vrste: Pulvinarija vitis lecanium vini in mitilaspis pomorum. Ker se kaparji v les zajedo ter sok pijo, naredo, ako se jih veliko zaredi, precejšnjo škodo. Proti tem zajedalcem pomaga, če po zimi ali sploh, kadar trte ne rasto, postrgamo s starega lesa vso lubad z žičnimi ščetmi (Drathbürsten), ker s tem tudi zalego odpravimo. Ostrgane trte pobelimo z apnom. Nekateri priporočajo, trto ob enem, kadar se strga, tudi z milnico (žajfnico) izprati. Končno pa prosimo gospoda vprašalca ter vsakega drugega, ki pošlje „Novicam“ kako

vprašanje, da pove svoje pravo ime, saj ga i tako v listu ne prijavimo.

Vprašanje 135. Pri nas pokončujejo neke žuželke, katere imenujemo „slinjence“, prav silno naše beke. Ko začne beka poganjati, pride polno blede-zelenih živalic ter delajo po lesu pene, da je po tleh kar mokro. Ako bode šlo tako nadalje, uničijo nam vse beke, da ne bomo imeli s čim tih privezavati. Izkušali smo te živali na razne načine zatirati, a brez uspeha. Ali veste Vi kaj svetovati? (F. Š. v Šm. na Goriškem.)

Odgovor: Prikazen, katero vi imenujete slinjence, naredi neke vrste mešica z latinskim imenom „tipula salicina“. Samica piči vrbo, tam se zbira sok po oteklinah, ki se na pravijo vsled pika in v katerem žive ličinke od te mešice, ter kapa na tla. Ako se hočete teh nadležnecev iznebiti, morate vse slinje povsod pridno odrezati ter jih požgati. Res, da se s tem veliko bek pokvari, kar pa nič ne de, ker drugače vam pa mešice cele rastline popolnoma ugonobe.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

176.

Pustošenje kobilic po Evropi, Aziji, Afriki in Ameriki.

Kakor v Francoskeji tako se tudi v južnej Ruskeji pojavljajo te požrešnice, in dosta potov v tolikej množini, da gospodarji kar zdvajajo. Od 1800. do 1861. l. imajo 24 let zapisanih, da so kobilice razsežne kraje opustošile. Večinoma so se ti roji tudi v samej Rusiji rodili in vzgojili. Da tudi Nemška ni varna pred kobilicami, priča nam to, da so se od 1712. do 1877. l. devetindvajsetkrat veliki roji pokazali in vsak pot veliko škode napravili. Znamo, da se kobilice zaletajo tudi v samo Švedsko, Angleško in Irsko.

V Alžiru kobilice tako redno v goste hodijo, kakor nekaj hrošči v Evropi. Najstrašnejšo nesrečo so napravile 1845. in 1866. l. Leta 1845 so kobilice tako rekoč poplavlile vso ondoto zemljo. Navali so trajali celih pet mesecev, od marca do julija. Vsak dan so prileteli novi roji teh požrešnic. Berthoud v Alžiru pripoveda, da je videl roj, ki je bil tako ogromen, da je letel od zgodnjega jutra do štirih popoldne. Drug očivdec, dr. Guyon, vojaški zdravnik, videl je 16. marca roj, ki je letel preko okolice Sebdou-a proti pustinji Angard. Tudi ta let je trajal cele tri ure. Ker kobilice niso dobile nobene hrane v pustinji, vrnile so se drugega dne v Sebdou, kateri kraj je 30 kilometrov dolg in okoli 15 kilometrov širok, in ga pokrile. V štirih urah so požrle vse tako, da ni bilo ugledati bilke. Ko so kobilice odletele, zapustile so strašen smrad.

Leta 1866 je bila nadloga skoro taka. Aprila meseca so prileteli prvi roji, a za njimi vedno novi, tako da jim ni bilo ne konca ne kraja. Vse setve so šle pod zlo, in francoska vlada je morala javno nabirati milodare, da ljudstvo ni lakote pozinilo. Tudi 1874. l. so navalile z novega kobilice v okolico glavnega mesta, in daleč na okrog so požrle vse. Stanovniki in vojaki so se postavili v vrste, napravili velike ognje, in topničarji so pripeljali v boj celo topove, ali vse je bilo zastonj. Sem in tje so ležali taki kupi mrtvih kobilic, da železniški vlaki niso mogli naprej.

Tudi drugi kraji afriški niso na boljem. Ko je Adamson 1750. l. došel na Senegal, videl je z broda koj zjutraj tako gost oblak, da je nebo zatemnelo. Bil je to oblak kobilic, ki je 180 črevljev visoko nad zemljo letel, potem je pal na tla in pokril okolico na več milj daleč. Kobilice so se spočile, nažrle in potem odletele dalje.

Južna Afrika ima svojo posebno vrsto kobilic, ki so tudi požrešne kakor naše. Fritsch pripoveda o teh kobilicah nekako takole: Kobilice vmotajo 30 do 60 jajčec v mrežasto vrečico in polože v zemljo. Ko nastane prvo deževje, koj se iz jajčec izvleče mlade kobilice, in komaj je kraj malo pozabil prve nadloge, zopet je tu nova nadloga. Deževno vreme v teh krajih vrlo ugaja razvoju kobilic; dežuje pa tu samo avgusta in novembra. Če več let zapored malo dežuje, kobilic kakor da jih ni. Pastirji o tem času zdvajajo radi ovac, katere od žeje ginejo, in zavesele se, ako ugledajo kobilice, ker vedo, da bode sedaj konec neznosnej suši.

Do 1863. l. je bila več let taka suša, in bali so se, da bode vsega konec. Niti kobilic niti drugih žužkov niso videli nikjer, ker je od vročine vse se posušilo. Omenjenega leta so se pričeli silni nalivi, in kmalu so se pokazale kobilice v tolikej množini, kakoršne niso pomnili. Rudečkaste in temno pisane mlade kobilice so nazvali holandski naselniki „rudeče pešce“, ker nimajo kril, in s tem priimkom so smešili pisane angleške vojake, katerih naselniki kar ne morejo trpeti. In res se ti mladi stvorovi postavljajo v vrste, dejal bi kakor vojaki ter stopajo kot vojska, katere ne more nobeden odvrniti od njenega pota. Ako dojdejo do stoječe vode, potope se prednje vrste, in preko njihovih trupel prelazi ostala vojna, dočim se tekoče vode previdno izogibajo. Na večer se vojna ustavi, in kedar zjutraj zapusti nočišče, vse je pusto, kakor da na njem ni bilo nikdar niti bilke niti perja. Dokler je vojna mlada in brezkrila, do tlej se gospodar še tako ali tako proti njej brani, ali kedar kobilicam krila zrasto, potem se jih ne more niti z ognjem ubraniti.

Tudi Amerika, zlasti južna, ima svoje kobilice, katere nemilo pustošijo najplodnejše kraje. „Na večer — pripoveda Temple v svojem peruvanskem potopisu — pokazala se je nam ravnina v nenavadnem licu. Mesto da nam se je zelenila trava na livadi in perje na drevju,

bilo je vse odeto z rujavino in rudečino, tako da se mi je videlo, kako da je celo okolico obraslo vresje, na katero sedaj solnce sije. Toda povsodi vse same kobilice. Kakor daleč je oko neslo, bilo je vse s kobilicami pokrito. Veje so se od teže šibile kakor od sadja. Mi smo korakali prav sredi polja, na katerem so se kobilice utaborile, in potrebovali smo celo uro brze hoje, preden smo na kraj prišli.“

Nek Anglež je imel pri Conohosu v južnej Ameriki velike nasade tobaka. Ko je izvedel, da v ta kraj večkrat prilete kobilice, zasadil je 40.000 mladih rastlin prav okoli bivališča, da bi jih mogel laglje obvarovati. Tobak je tu lepo uspeval, in ko se je potegnil uže do 30 $\frac{c}{m}$ zasliši se nekega dne opoludne obupen krik „Kobilice lete!“ Anglež skoči iz hiše in kmalu se vsuje okrog njega gost oblak kobilic. Okoli tobaka je vse mrgolelo, in ni trajalo dvajset sekund, pa so se kobilice vzdignile in odletela. Od 40.000 rastlin ni bilo ne ene več.

Playfair pripoveda, kako je pri Doobu na izprehodu zapazil neizmerno množino drobnih žužkov, kateri so na daleč zemljo pokrivali. Bile so same mlade kobilice. Pred štirimi tedni je bil tu roj kobilic, in sedaj so se uže mladiči izlegli. V nekaj dneh se je napotila ta mlada, brezkrila vojna proti mestu Etaweh in požrla vse zelenje. Kmetje so se vzdignili, zažgali ognje, no vse je bilo zastonj, ker so vedno novi roji dohajali. Nenadoma pa je veter odnesel kobilice v druge kraje, da so tudi ondi nadaljevale svoje grozno delo.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Skupno pastirsko pismo o ljudski šoli.

Nadškofje in škofje avstrijski

vsem vernim svojih škofij

mir, pozdrav in blagoslov v Jezusu Kristusu
Gospodu našem.

(Konec.)

Mi zahtevamo katoliško šolo za katoliške otroke! Čuli ste, preljubi v Gospodu, kako se nam je zaradi tega očitalo, da zahtevamo, naj se povsod napravijo le katoliške šole. Nam je li pač treba zagovarjati se proti temu očitaniu? Mi smo katoliški škofje, mi zastopamo pravice katoliške cerkve; mi razpravljamo želje katoliških starišev; smo li kot katoliški škofje tudi poklicani in opravičeni, zastopati terjatve in želje svojih nekatoliških sodržavljanov? in ali ni z druge strani jasno, da se verske šole ne morejo napraviti samo za katoličane, da se ne bi ustanovile ob enem tudi za nekatoličani?

Znabiti bi bil marsikdo rad videl, naj bi se bili ozirali tudi na druga vprašanja, ki se stikajo s šolskim